

met duidelijke verd, of ver- ook. En aldus en volstrekt l zonder waar tot God blijft van God, en tot de wereld, en den samen- verlorene niet orden dan ge- lanne werking an het kennen, tomene kennis. eeuwige ver- niet ten volle mbaarde. Maar et den mensch, zijn, dan met gaat, ofschoon leeds van den over hij een or zijn lichaam an zijne ken-

le zijne schuld atvaardig alles aaruit afleiden, uisternis geen krankzinnigen en besef van in die droeve rdigheid duide- en gedurende

lukkiger alleen Maar dan kan n krankzinnig- de zonde en zouden zij er gevallen ware, eds door, vol- len had. Maar olg van zonde an persoonlijk Doch ook niet e menselijke de overtreding oesten dan al verstandeloos uden toch wel aats der godde- En dat aan te eeuwige straf

zonde bij den end leven ge- Zijne straf als b nu zoo zwak cht, klein van t van gezicht, heele kenleven twijfeld met de t, is straf op heeft dat ook nog ook Gods door ook om , als wij anders met zwak- en r zonde waren

als strafgevolg worden. Zij ko- rming. Zij ver- schuld. In de r Gods ontfer- orden ook dese iden. Daar zijn hun verstand,

te zeggen een enschelijk ken- de zonde, aan- de in dit kon- ods erbarming- en gedenkt-Hij enwel niet als de geeft, hab- en verzwakking chen geest en ven droef leed zij den een in t terrein, hier are of kleinere, che gebied van lle kenfunctien. t ellendig straf- niet enkel straf, dat de mensche- kkelijheid kon vreeslijkst zou t opzicht reeds zij nu is. Hij gekruisigd het hun, want 3:34, en Paulus te vervolgd had n. 1:13. Anders n wij dan ook

ten aanzien van het menselijke kennen rekenen met tweeërlei: enerzijds met de verstoring door de zonde in ons kenvermogen en zijne functien aan- gericht, anderzijds met de ontferming Gods, die de volle doorwerking van de zonde en den vloek ook in dezen nog stuitte, en zelfs ook de werking van die beide nog deels ten goede wendde. We hebben hier nu eenen gemengden toestand. Dat maakt scherpe onderscheiding te noodzakelijker, en te moeilijker. Eenzelfde verschijnsel bij het men- schelijke kennen kan deels gevolg van zonde, deels nog ook openbaring van Gods erbarming zijn, enerzijds dienen tot bezoeking van de zonde, anderzijds echter tevens erger zonde voorkomen en zwaarder schuld verhoeden. De toestand is in dezen samengesteld, ingewikkeld. Dat neemt even- wel niet weg, dat de zonde droeven, verstorenden, knakkenden invloed gehad heeft en heeft op het gansche menselijke kennen, in alle zijne ver- richtingen, die voor 's Heeren gekochten in be- ginsel weer te niet gedaan wordt met de weder- geboorte, en volkomen wordt weggenomen bij de verheerlijking ten jongsten dage, en voor de ver- worpenen in den staat van eeuwige verlorenheid ten volle zich uitwerkt en zichtbaar wordt.

Door Zijne bijzondere openbaring, in de Heilige Schrift ons geschonken, heeft God nu die kennis gegeven, welke het door de zonde gebroken en verwarde menselijke kennen nimmer uit zich- zelf had kunnen verkrijgen, en die het ter behou- denis toch onmisbaar van noode heeft: de rechte kennis van God Zelfen, van de schepping der wereld, van den zondeval des menschen, van den Christus Gods, van het einde der wereldgeschiede- nis, enz. En Hij heeft daarin ook de lichtpunten gegeven, en de richtlijnen getrokken, waarbij het menselijke kennen, ondanks de droeve uitwer- king der zonde, ook met betrekking tot het overige, de wereld en hare volheid en haar verloop, zoo- veel kan kennen, als in deze aardsche bedeeeling noodig is, en waarnaar het zich bewegen moet, om de dingen en verhoudingen en levensseisen recht te kunnen kennen tot eigen heil en Godes dienst en eere.

De wel des Heeren is volmaakt, bekeerende de ziel; de getuigenis des Heeren is gewis, den een- voudige wijsheid gevende. De bevelen des Heeren zijn recht, verblijvende het hart; het gebod des Heeren is zuiver, verlichtende de oogen, Ps. 19:8-9.

(Vervolg van blz. 147.)

Dat verhaal kennen de echtelieden nu wel.... Ze laten grootje maar wat doorslaan.... 't Oude mensch kan met den tijd niet meer mee! Is ook wel te begrijpen van iemand, die zeven-en-zeventig is!

Nee.... ingenieur.... dominee.... Dokter mis- schien?

Ja, wel aardig voor 't oog. Een mooi huis, een heele dag in een auto, een makkelijke broodwin- ning: de menschen komen naar je toe en betalen voor een onleesbaar receptje graag een paar gulden! Maar dat lieve kind wagen aan al die narigheid van anderen? Je moederhart heeft toch óók nog een stem!

't Is wel heel moeilijk! Vader moet maar eens gaan praten met den hoofdonderwijzer. Die moet raad geven! Die z'n vak is het toch eigenlijk ook, om te zeggen wat er in een jongen zit. Dat moet dan morgen maar dadelijk wezen. Geen gras over de zaak laten groeien.

Ja, misschien wel goed. Of doen wat tante Anna zei, toen ze laatst even was binnengewipt en Jan's toekomst ter sprake kwam?

Nou, en wat zei die dan?

Och mensch, zei ze — je weet hoe snibbig ze dan kan doen — och mensch, maak je daar toch geen kopzorg over. Stuur hem naar het gymna- sium, dan ben je voor jaren van 't gezanik af.... Tante Anna's advies zal worden gevolgd.

W. B. H.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het Raadsel van het Kindergetuigenis.

II.

In het vorig artikel omschreef ik een vijftal bezwaren, die in het bijzonder ten aanzien van kindergetuigenissen rijzen.

Mag ik thans uit elgen practijk en van elders een paar concrete gevallen noemen, die deze illustreeren?

Maar eerst een aardig verhaal van Paul Ki- roul in „Het Kind" (1929):

In een strafzaak hadden kindergetuigenissen schering en inslag uitgemaakt. Dat laat hem, den onderwijzer, niet met rust; hij gaat in zijn klasse met de kinderen experimenteren; o.a. zóó: Hij zegt:

M'n jonge collega Desbois had dezen middag het

toezicht op de speelplaats. Je kent allemaal M. Desbois, is 't niet?

Natuurlijk! Dat is me óók een vraag!

Welnu, ik zal jullie iets over M. Desbois vragen. Denkt goed na, en als je goed nagedacht hebt, dan mag je het me in 't oor komen fluisteren. Maar aan mij alleen zeggen, hoor! en geen teekens maken, of „het spelletje gaat niet".

Deze inleiding heeft de nieuwsgierigheid alge- meen geprikkeld. Ook heerscht er een doodsche stilte als ik de vraag stel:

Heeft M. Desbois een kleinen of een grooten baard?

Na enkele oogenblikken nadenken, komt ieder op zijn beurt me zijn antwoord in 't oor fluiste- ren, en ik schrijf het op.

Als de laatste bengel naar zijn plaats terugge- keerd is, lees ik tot mijn uiterste verbazing, dat 38 leerlingen vinden, dat M. Desbois 'n langen baard draagt, en 24 andere integendeel overtuigd zijn, dat hij een korten baard heeft. En mijn col- lega is volstrekt baardelóós: hij heeft geen haartje op zijn kin staan, ternauwernood een zweem van knevels!

En dat is nu 'n man, dien ze elken dag zien, met wien ze praten, met wien ze kort geleden nog 'n half uur doorgebracht hebben! Men kan me verwijten, dat er tendenz in m'n vraag lag, maar hoe had ik ze anders moeten stellen? Stel U nu voor, dat men op 'n Rechtbank vraagt of de man, dien onze kinderen gezien hebben, al of niet 'n baard droeg, of die baard lang of kort was, en — oordeel over de waarde van wat die kleuters U komen vertellen!

Maar toch ben ik niet heelemaal be- vredigd, en ik wil nog één, maar dan beslis- sende slag wagen. Dus neem ik m'n kollega Desbois in 't vertrouwen en we ontwerpen een nieuwe proef, 'n doorslaande ditmaal.

Pas zijn we terug in de klas en weer gansch gewoon bezig, of — de tusschendeur gaat open: M. Desbois komt langzaam binnen, den hoed op het hoofd — wat hij anders nooit doet, en vertelt de kinderen 'n kort verhaaltje, steeds zonder den hoed af te nemen. Op een zeker oogenblik gaat hij naar twee leerlingen toe en, onder voorwendsel dat ze niet opletten, neemt hij den een met de rechter- en den ander met de linkerhand vast, brengt ze tot vóór de klasse zonder ze los te laten, en dient ze 'n gelegenheidspreekje toe, alles terwijl hij den hoed op het hoofd houdt, — wat natuurlijk iets heel ongewoons is.

Niet zoodra is M. Desbois in z'n klas terug- gekeerd, of ik vraag m'n twee en zestig gulten; Je hebt allemaal wel gezien wat M. Desbois hier gedaan heeft, hè? Natuurlijk! Hoe konden ze dat niet gezien hebben!

Wel, luistert dan goed naar wat ik je vragen zal: in welke hand hield M. Desbois z'n hoed?

Na 'n oogenblik nagedacht te hebben, vangt het defileren aan:

„In de rechterhand, Meneer". „In de linkerhand, Meneer", linker, rechter, rechter, linker.... 't be- gint me te vervelen; gelukkig, daar komt de laatste, 'n zeer aandachtige leerling: In de rechter- hand, Meneer!

't Is om niet te gelooven! Ik tel de antwoorden op en vind 42 „linkerhand" en 20 „rechterhand". Ik voel dat ik zenuwachtig begin te worden.

— Maar, dwaze jongens, heb je dan niet gezien, dat M. Desbois den hoed op 't hoofd gehouden heeft, den geheelen tijd dat hij hier geweest is?

Ze bekijken elkaar, ze fluisteren wat.... einde- lijk willen ze 't wel gelooven, omdat Meneer het zegt. Maar toch gaat de twist voort op sommige banken: „Linkerhand!" — „nee, hoor, rechter- hand!" — „Ik zeg het je".... — „En ik...." En ze zien er zóó overtuigd uit, dat ik op den duur zelf bij collega Desbois moet gaan vernemen, of hij wel degelijk z'n hoed op het hoofd heeft gehouden!!

Paul Kiroul concludeert: „Ge ziet, als de naakte waarheid door hun hersentjes gegaan is, wees dan zeker, dat ze er goed gekleed uitkomt".

Eenige kinderen hielden vol, dat zekere „Oome Barend" zooals-t-ie in de buurt heette, „foor sente" (d.i. om de centen) onbehoorlijk met-ze- gestoeid had. Dit „foor sente" was 't fatale, want Oome Barend stond verder goed bekend, had een flink gezin met God en met eere groot gebracht en men zou het zeker niet geloofd en hoogstens aan onvoorzichtigheid gedacht hebben, als niet.... die sente, zie je. Na ondervraging door een des- kundige bleek, dat „Oome Barend" al lang voor- dien altijd die kinderen „sente" gaf...., zóó maar, voor de áárdigheid!....

Mr Stokvis ten slotte vertelt in het Ned. Jur. Blad van September 1932 nog dit staaltje:

Een meisje legde getuigenis af. Een van de belangrijke punten was de vraag, langs welken weg ze op zekeren avond was gelopen. Het kind ver- klaarde eerst voor de politie, later voor den Rech- ter Commissaris, en daarna ter openbare terecht- zitting, dat „ze waren gegaan: Borgerstraat, Loots- straat, Kinkerbrug, Baarsjesweg, van Speykstraat, van Kinsbergenstraat, Chassésstraat tot hoek Korte- naerstraat, aldaar omgekeerd en de van Kins- bergenstraat uitgelopen naar Baarsjesweg, langs

den Baarsjesweg naar de Overtoom, de geheele Overtoom af naar de Weteringschans".

Nu had men hier te doen met een kind, dat de gewone Lagere School niet had kunnen volgen. En toch herinnerde het zich dien langen weg nauwkeurig. En dat, terwijl een deel der straten vrij ver uit de buurt ligt, waar ze woont. Wat bleek bij het onderzoek? Wel, het rapport zegt er het volgende van: „Deze verklaring maakte op ondergeleekende (den deskundige) een merkwaar- digen indruk, wijl het bij het intellect van onder- zochte wel onmogelijk moest schijnen, een derge- lijk gedetailleerd verslag te geven van een wan- deling". Merkwaardig was dan ook, dat het meisje bij het deskundigenonderzoek geen enkelen indruk kon geven van den weg, dien zij had afgelegd. Bij navraag zeide zij eerst, niet meer te weten waarlangs die weg had geleid; toen probeerde ze op een toon, waarop een kind een lesje opzegt, een paar straatnamen als „op een draffe" eruit te brengen, — 't geen mislukte — en tenslotte zei ze: „ik weet het niet meer, ik weet alleen nog Kinderbergen (moet zijn Kinsbergen!) en Over- toom". — Heel het optreden van het kind verried, dat men haar een lesje had geleerd; dat men dat telkens had gerepeteerd; maar men had verzuimd, deze repetitie ook voor het deskundigenonderzoek te doen plaats hebben. Trouwens, al hād men dit niet verzuimd, dan zou nóg wel de onbetrouw- baarheid van deze getuige zijn gebleken.

Ik kan hier slechts aanstippen de moeilijkheden, buiten het kinderlijk psychisch leven liggend:

- Fouten veroorzaakt door ondervraging.
- Misverstanden.
- De door de ouders in gesprekken als van- zelfsprekend beschouwde situatie, die voor de kinderen niet verborgen blijft, waardoor ze „natu- urlijk" zóó getuigen.
- Fouten in het procesverbaal.
- Het belangwekkend geweest zijn van vriend- jes, die óók eens „getuigden" in „iets ergs".

Ten slotte wil ik nog iets zeggen over de te volgen methode, om de aangeduide fouten te herkennen.

Ik waag mij schoorvoetend op dit terrein, daar dit totaál niet meer juridisch is, doch psycho- logisch.

De volgende punten springen onder de aandacht:

- Het stabiel blijven van een verklaring tot in onderdeelen is meestal een reden tot wan- trouwen van die verklaring. (In het geheugen wordt een zeker gebeuren — bij het kind al- thans — zelden gesteriliseerd.)
- Is de verklaring van het kind van hetzelfde type van waarneming als het kind zelf?
- Hoe staat het ermee, als een kind zekere gebeurtenissen ook in omgekeerde volgorde moet vertellen? Dus, niet: waar ging je toen heen, maar: waar kwam je toen vandaan, of: wat had je vlak daarvoor gedaan? (Een van buiten geleerd lesje, of een fantasie wordt door het kind heel moeilijk van achter naar voren gereproduceerd, een „beleving" veel gemakkelijker.)
- Hoe slaat het met de „Randerlebnisse" — de belevingen „er om heen"? (Hoe voelde je je toen? Wat voor weer was het toen? Zag geen mensch jullie samen?)
- Hoe staat het met de intelligentie van het kind? Begrijpt het, wat in dit geval liegen be- teekent?
- Hebben we ook te doen met een b.v. hyste- risch kind?

Mr D. W. O. A. SCHUT.

Een overgang.

Als men leerlingen onderwijzen moet in de logica, en men moet een voorbeeld gebruiken, om daaraan duidelijk te maken, wat verstaan wordt onder het overspringen- van-het-eene-onderwijs-op-het-andere, dan kan men ge- voegelijk nemen deze passage uit het verslag van de derde rede, die Prof. Cramer heeft gehouden te Ede (zie onze vorige nummers), welk verslag wij weer aantreffen in de „Edesche Grt".

Prof. Cramer zette uiteen, dat de verborgenheid, waarover Paulus in dit derde hoofdstuk spreekt, deze is, dat de heidenen mede-erfgenamen zijn van het heil in Jezus Christus. Hoewel dit voor ons — aldus spr. — eenvoudig lijkt, was zulks voor de christenen destijds allermint het geval. De Christenen meenden toen toch, dat het Evangelie alleen mocht verkondigd wor- den aan de Joden. Daarom namen ze het Paulus kwa- lijk, dat hij er toe overging, het Evangelie ook aan de Heidenen te prediken. Men begreep die handelwijze van Paulus niet. Paulus handelde echter naar de openbaring, die hij op den weg naar Damaskus had ontvangen. Daarmede viel voor hem ook weg de mid- delmuur des afscheidsels. Daardoor werd zijn blik ver- ruimd. Dat is voor allen het geval, die Jezus Christus leeren kennen. Ieder is thans wel gehecht aan zijn